

Turisme på Nordbornholm

1894-1994

Turisme på Nordbornholm

1894-1994

Om hundrede år er alting glemt!

lyder et gammelt ord, som jeg havde for øje, da jeg påtog mig at skrive lidt ned om den nordbornholmske turisme gennem 100 år, og heldigvis kom »ordsproget« ikke til at passe.

Takket være et æresmedlem af ASTE, afdøde Aage Kofod's store interesse for alt, hvad der rørte sig i Allinge-Sandvig kommune, og hans «samlermani», har jeg haft et righoldigt materiale at dykke ned i. Forhandlingsprotokoller, avisudklip og generalforsamlingsberetninger, artikler, brochurer og mange andre arkivalier.

De fylder nu et helt skab på Nordbornholms Turistbureau, et materiale så stort, at det har været nødvendigt at vælge. Jeg håber mine valg giver et nogenlunde dækkende billede af turismen på Nordbornholm i 100 år.

Allinge, den 15. april 1994

Poul Erik Knudsen

Østersøbadet

Hvorfor indlede et jubilæums-skrift med citater fra et tysk tidsskrift? Jo, for det var på tysk initiativ, en af Danmarks første professionelle turistorganisationer blev stiftet for 100 år siden.

I 1894 oprettede en række driftige og fremsynede mænd i Allinge-Sandvig Aktieselskabet »Østersøbadet«. Aktiekapitalen blev tegnet med 110 aktier a 25 kroner. Den blev senere udvidet til 5.000 kroner.

En af selskabets første opgaver var at få stranden ved det nybyggede badeetablissement afspærret. Det skete bl. a. på grund af de farlige strømforhold ved pålandsvind, så det var nødvendigt at have fast livreddervagt på stranden. Under ugunstige vejrforhold blev stranden afspærret.

Til dækning af udgifterne blev der opkrævet entre af badegæsterne, og denne ordning varede helt frem til 1974, hvor stranden blev åbnet. Det skal tilføjes, at beboerne i Allinge-Sandvig havde gratis adgang til stranden. Samtidig blev kurafgiften afskaffet.

I 1970 forsøgte Danmarks Naturfredningsforening at rejse fredningssag på Sandvig strand for at få ophævet afspærringen og opkrævning af entre. Det skete på baggrund af en ny naturfredningslovs bestemmelse om fri adgang til strandene. ASTE, der 1947 havde overtaget »Østersøbadet«, kunne imidlertid henvise til en paragraf i loven om strandarealer, der før 1916 var underlagt en virksomhed, og derfor kunne afspærres. Da Østersøbadet havde drevet virksomhed på stedet siden 1894, frafaldt naturfredningsnævnet kravet om fredning.

Der blev med det samme ansat en bademester, der tillige var livredder. Det var farligt at bade i kraftig pålandsvind

Sandvig strand
1894 med de
første badehuse.
Ingen hoteller
langs kysten

Strandliv omkring århundredskiftet. Man nød solen, men iført sommertøj og hatte

– enkelte havde dog trukket i badedragten

Sommerstemning på Allinge Havn juli 1936. Lige for ligger »Østbornholm« ankommet fra København. Til højre for den ligger »Hammershus« ankommet fra Sassnitz. Yderst »Borgholm« klar til afgang mod Simrishamn. Nederst den typiske hotelkarl med navn på huen

Sandvig badestrand
i tredivørne. 2 lange rækker
af primitive omklædningskabiner
strakte sig vinkelret på stranden.
Nøglen hentede man hos
bademesteren

Halvtag udenfor livredderens
kontor med klokken, som
advarede dem, der vovede sig
for langt ud i bølgerne

Badeliv i klitterne en julidag

Friluftsbad

Friluftsbadet fik varmt vand i 1966 og det blev fejret under festlige former, bl. a. hældte borgmester Aksel Jensen en kedel varmt vand i for at få temperaturen op på de lovede 23 grader

Østersøbadets bygninger var efterhånden så ringe, at det var nødvendigt at forny badehuse og toiletter. Idéen med at etablere et friluftsbad i Sandvig havde spøgt længe, bl. a. på grund af de somme tider livsfarlige badeforhold i bugten, når vinden kom fra øst. I 1957 var det nødvendigt at udstede badeforbud i 25 dage til stor irritation for badegæsterne.

På ASTE's generalforsamling i 1958 besluttedes det at opføre et helt nyt etablissement i Sandvig, der inkluderede et friluftbad. Den beslutning vakte voldsom debat i lokalsamfundet. Mange gamle sandvigboere rystede på hovedet over noget så tåbeligt som et badebassin, når havet kun lå få meter borte.

Arkitekterne Gunnar Jensen og Finn Monies fik overdraget opgaven, og det nye anlæg blev åbnet den følgende sæson. Østersøbadet fik en ny flot indgang, en stor garderobebygning med toiletter og en 12,5x25 m swimmingpool, i første omgang med havvand, tempereret af solens stråler. Først 1966 kom der varmt vand i »pølen«.

Badebassinet blev trods megen skepsis en succes. I et avis-interview i 1966 fortæller ASTE's formand, Aage Kofod, at der i perioden fra 13. juni til 22. juli var godt 52.000 besøgende på stranden, hvoraf 26.600 løste billet til svømmebadet. I samme periode året før hoppede 9.500 personer i bassinet.

Den store nye garderobebygning og det populære svømmebassin med udspringsvippen fotograferet 1960

Sommerhu

I 1970 blev der... ge-Gudhjem kom... forslag om at eta... jes til udenlands... fremmed valuta... til ASTE, et akt... brugsjord på cir... Arealet blev udl... Aktieselskabets... huse på arealet... huse på Langeb... turister. Arealet på Lange... havde efterhånd... skabet blev der... institution »S/I... at friste aktiona... I 1976 overtog... grundene for 2... køber ville over... pose penge. AST... Gennem årene... bebyggelse på L... interesseret i at... ikke realistiske... Først nu cirka 2... Langebjerg kom

Bølgebadet blev så populært, at interessen for »svømmebadet« faldt drastisk. Det blev nedlagt i 1993

Bølgebadet

I maj 1981 indvies to nye tennisbaner ved bølgebadet til afløsning for de gamle asfaltbaner.

De nye er forsynet med kunststofbelægning, der kostede 300.000 kr.

Foruden at opføre sommerhuse på Langebjerg havde S/I Nordbornholm som formål at virke til fremme af turist- og erhvervslivet i Allinge-Sandvig, herunder at forsøge at få opført en svømmehal. Bestyrelsen tog denne del af formålsparagrafferne alvorligt, og gik i gang med at undersøge mulighederne for at få opført en svømmehal i Sandvig. Der blev foretaget flere studieture til svømmehaller i Sverige og Tyskland, og da hallen fortrinsvis var beregnet til turister, valgte man en hal med bølger.

På ASTE's generalforsamling i 1974 blev det vedtaget – med økonomisk baggrund i S/I Nordbornholm's aktiver – at opføre bølgebadet i Sandvig. Anlægsudgifterne beløb sig til 5,6 millioner kr., hvoraf 3 millioner blev finansieret gennem udlandslån. Egnsudvklingsfonden bevilgede et lån på 800.000 kr. og et tilskud på 700.000 kr. Bornholms Erhvervsfond støttede byggeriet med et lån på en halv million kroner.

Den 24. juli 1976 blev svømmehallen – Nordens største med bølgegang og brænding – indviet med megen festivitets. Daværende borgmester Emil Hansen satte med et tryk på en knap gang i bølgemaskinerne og dermed i yderligere udvikling af turismen på Nordbornholm.

Planerne om opførelse af en svømmehal blev (selvfølgelig) mødt med kraftig modstand fra flere sider, bl. a. blev beliggenheden på stranden kritiseret voldsomt. Men den var initiativtagerne uden indflydelse på. Bølgehallen har gennem årene været ude i svære »storme« med mange »brådsøer og hårde bølgeskvulp«, men lad det ligge ved denne lejlighed.

Sandvig strand med bølgebad og tennisbaner i forgrunden

Sassnitz ru

Østersøbadet og initiativer til gav I 1978 gav et nyt det nåede helt op både glæde og borgmestre fik steren.

Anledningen til Johs. Schou, Røn Gudhjem, af traf medvirken ved Sassnitz og Røn Trafikministeren »i denne situation stæeligt, at man en rute, der, hv udhuling af »B indtægter«.

Det var ASTE's bestyrelsen, V. S for, at det lykked i gang, først kun I november 1977 ASTE's bestyrelheden, at ruten Forud var gået m den østtyske reg Bornholm. Endr

Den tyske færge »Rügen« anløber nu Rønne havn hele året.

FOR DOKUMENTER AF
FØRSTE KLASSE,
som angaa ikke over 12 Kr. 50 Øre.
Stempel-Tarif No 1.

FOR DOKUMENTER AF
ANDEN KLASSE,
som angaa ikke over 50 Kroner.
Taxt: 5 Øre.

Nr. 6

25 Kroner

BESTYRELSEN
FOR
AKTIESELSKABET
ØSTERSØBADET BORNHOLM

tilstår herved, at

Herr Hofmand J. B. Larsen Allinge
eller den, til hvem dette Aktiebrev ved lovlig Transport overdrages, er Ak-
tionair i benævnte Selskab for

20 KRONER

og som saadan berettiget til det Udbytte, som ved Regnskabs aarlige
Opgjørelse tilkommer Aktionairerne.

Med dette Aktiebrev følger 6 Udbytte-Cupons for Aar 1894
til 1899 inclusive og en Talon, med hvis Aflevering ny Cupons i sin Tid
kunne erholdes.

Allinge, i Bestyrelsen d. 1. Juni 1894.
Emil Botvid. Harry Larsen Alexander
Herman Gottschau Jørgen Blo
Johan C. Kopsal

Østersøbadet

Hvorfor indlede
tidsskrift? Jo, for
første profession
100 år siden.

I 1894 oprettede
Allinge-Sandvig
pitalen blev tegnet
senere udvidet til

En af selskabets
nybyggede bade
på grund af de
det var nødvendigt
Under ugunstige
Til dækning af
badegæsterne, og
1974, hvor stranden
boerne i Allinge
den. Samtidig blev
I 1970 forsøgte
rejse frednings-
afspærringen og
grund af en ny
adgang til stranden
»Østersøbadet«.

loven om strand-
virksomhed, og
havde drevet virksomhed
naturfrednings-

den. Samtidig blev
I 1970 forsøgte
rejse frednings-
afspærringen og
grund af en ny
adgang til stranden
»Østersøbadet«.

loven om strand-
virksomhed, og
havde drevet virksomhed
naturfrednings-

loven om strand-
virksomhed, og
havde drevet virksomhed
naturfrednings-

Sandvig strand
1894 med de
første badehuse.
Ingen hoteller
langs kysten

Sommerhuse

I 1970 blev der udarbejdet en dispositionsplan for Allinge-Gudhjem kommune. I den forbindelse fremsatte ASTE forslag om at etablere en ferieby, der specielt skulle udlejes til udenlandske turister af hensyn til indtjeningen af fremmed valuta. Der blev oprettet en søsterorganisation til ASTE, et aktieselskab, der erhvervede et areal landbrugsjord på cirka 110.000 kvadratmeter ved Langebjerg. Arealet blev udlagt til cirka 15 sommerhusgrunde.

Aktieselskabets formål var at opføre og udleje sommerhuse på arealet, og der blev ret hurtigt opført 10 sommerhuse på Langebjerg, der udlejedes fortrinsvis til tyske turister.

Arealet på Langebjerg, der var erhvervet for 160.000 kr., havde efterhånden opnået en millionværdi, og aktieselskabet blev derfor i 1974 omdannet til en selvejende institution »S/I Nordbornholm«. Det skete bl.a. for ikke at friste aktionærerne til at dele værdierne mellem sig. I 1976 overtog kommunen 59.000 kvm. af langebjerggrundene for 2,45 mill. kr. bl.a. fordi en udenlandsk køber ville overtage grunden og stod parat med en stor pose penge. ASTE beholdt et areal med 14 sommerhuse. Gennem årene har der været mange planer fremme om bebyggelse på Langebjerg, bl.a. var en svensker stærkt interesseret i at bygge sommerhuse, men hans planer var ikke realistiske, viste det sig.

Først nu cirka 20 år efter ser det ud til, at byggeriet på Langebjerg kommer i gang.

Bølgebadet blev så populært, at interessen for »svømmebadet« faldt drastisk. Det blev nedlagt i 1993